IS-SACERDOZJU TA' KRISTU FL-ITTRA LIL-LHUD (1)

P. Noel Muscat ofm

L-Ittra lil-Lhud hi mimlija densità ta' duttrina teoloġika u profondità umana. L-awtur jesprimi għarfien tal-misteru ta' Kristu u, fl-istess ħin, jippreżentah bħala dak li hu ħaġa waħda f'kollox ma' l-umanità. Fl-istess ħin l-Ittra hi mimlija riferimenti għall-kult tat-Testment il-qadim u riferimenti simbolici lejn realtajiet tar-reliġjon Lhudija. Fost l-istudjużi hemm diversi mistoqsijiet dwar din il-kitba: min hu l-awtur ta' din l-Ittra? Nistgħu norbtuha

b'xi mod ma' l-Appostlu Pawlu? Min huma d-destinatarji ta' din l-ittra? Se nippruvaw naghtu harsa lejn dawn l-elementi qabel ma nidhlu fit-tema principali ta' l-Ittra, jiġifieri s-saċerdozju waħdieni ta' Kristu li jissupera s-sacerdozju tat-Testment il-qadim. Dan sejrin nagħmluh ukoll fil-kuntest tas-sena li l-Papa Benedittu XVI ried li niddedikawha għall-approfondiment tas-sacerdozju ministerjali.

L-oriġini ta' l-Ittra lil-Lhud

Fil-Knejjes tal-lvant l-Ittra lil-Lhud minn dejjem ġiet meqjusa bħala kitba ta' San Pawl. Minkejja dan, anke l-istudjużi tal-qedem innutaw li l-Ittra fiha diversi elementi li jiddistingwuha mill-Ittri l-oħrajn ta' l-Appostlu Pawlu.
San Klement ta' Lixandra jippreżenta l-Ittra bħala adattament bil-Grieg ta' dokument li Pawlu kitbu bl-Ebrajk (Ewsebju ta' Cesarija, Historia Ecclesiastica, VI, 14.2). Oriġene jgħid li l-Ittra lil-Lhud ġiet miktuba minn dixxiplu ta' San Pawl li jesprimi bil-fedeltà t-tagħlim ta' l-imgħallem tiegħu. Oriġene jgħid li ma jafx min hu dan id-dixxiplu awtur ta' l-Ittra.
Fil-punent San Klement ta' Ruma kien għamel użu mill-Ittra lil-Lhud fl-Ittra li kiteb lill-Korintin fl-1 seklu. Imma fil-Knisja tal-punent kien hemm aktar problemi biex l-Ittra tiġi accettata bħala opra ta' Pawlu. Imbagħad l-Ittra kellha xi elementi suspetti li kienu diġà adottati minn setet u eretici. Eżempji jinkludu l-kapitlu 7, li jitkellem dwar is-sacerdozju ta' Melkisedek bħala tip tas-sacerdozju ta' Kristu. Dawk li ma kienux jaccettaw il-maħfra tad-dnubiet wara l-magħmudija kienu jikkwotaw Lhud 6,4-6 u 10,26, filwaqt li l-eretici Arjani kienu jużaw Lhud 3,2 biex isostnu li l-Verb ma kienx divin imma biss kreatura. San Ġlormu jgħid li r-Rumani ma kienux jattribwixxu l-Ittra lil-Lhud lil San Pawl, imma fl-istess ħin jaccetta l-Ittra bħala kitba ispirata fuq ix-xhieda li kienet tagħti dwarha l-Knisja

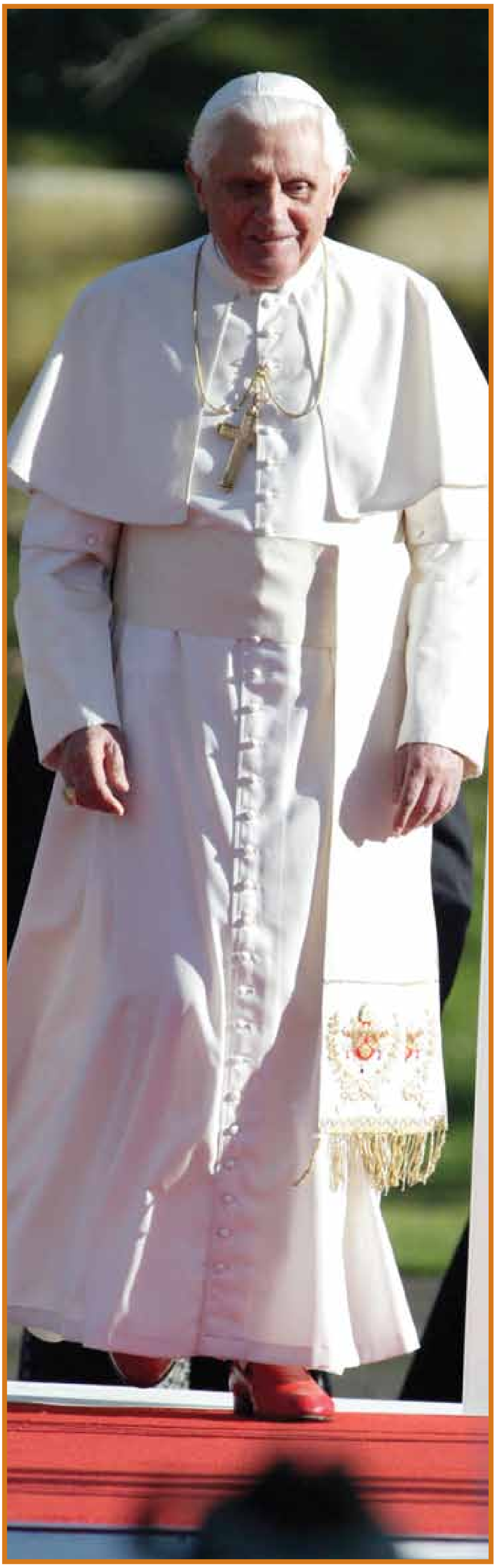

fil-lvant. Dan kien ukoll il-parir ta' Santu Wistin. Il-Kanoni ta' l-Iskrittura li ġew stabiliti lejn tmiem is-seklu 4 temmew id-dubji billi inkludew l-Ittra lil-Lhud fil-lista ta' l-Ittri ta' San Pawl. Fil-Medjuevu l-Glossa ordinaria stabiliet li l-Ittra lil-Lhud hi kitba ta' San Pawl li ġiet fedelment tradotta bil-Grieg minn Luqa wara l-mewt ta' l-Appostlu.
Id-diskussjoni reġgħet qamet fi żmien ir-Riforma. Fl-1517 Luteru kiteb kummentarju fuq l-Ittra lil-Lhud. Mhux biss jgħid li l-Ittra hi dik ta' Pawlu, imma saħansitra li f'din l-Ittra Pawlu jeżalta l-grazzja kontra l-kburija tal-ġustizzja umana li tiġi mill-osservanza tal-liġi. Minkejja dan hu jammetti li l-Ittra fiha lingwaġġ differenti minn dak ta' kitbiet oħrajn, per eżempju l-Ittra lill-Galatin. Skond hu, l-Ittra lil-Lhud hi opra komposta, jiġifieri kitba magħmula minn diversi awturi. Kalvinu wkoll jaccetta l-Ittra lil-Lhud bħala kitba ispirata, imma ma jikkunsidrahiex opra ta' San Pawl.
Il-maġisteru Kattoliku, li hu marbut b'mod sħiħ max-xhieda tat-tradizzjoni, ipprova jiddefendi l-oriġini Pawlina ta' l-Ittra. Ta' min jinnota li l-Konċilju ta' Trentu ma ħareġ bl-ebda stqarrija uffiċjali dwar il-kwestjoni ta' l-awtenticità ta' l-Ittra. Diversi kummentaturi Kattoliċi bdew iqisu li l-awtur kien dixxiplu ta' San Pawl, li fil-fatt kiteb opra oriġinali. Il-Kummissjoni Biblika Rumana kienet ipprojbiet lill-Kattoliċi li jiċħdu l-oriġini Pawlina ta' l-Ittra, għalkemm ammettiet li wieħed seta' jitkellem dwar redazzjoni minn id mhux ta' Pawlu. Wieħed mill-aktar studjużi famużi fil-kamp Kattoliku, C. Spicq (L'épitré aus Hébreux, tomo I, pp. 260-261) jgħid li l-Ittra ġiet miktuba minn Apollo, wara l-martirju ta' San Pawl.

L-awtenticità ta' l-Ittra lil-Lhud, destinatarji u datazzjoni

L-Ittra lil-Lhud ftit li xejn fiha xebħ ma' l-Ittri ta' San Pawl. Ta' xejn fl-Ittra nippruvaw infittxu l-espressjoni "Kristu Ġesù", jew "fi Kristu", li hi tant frekwenti fl-Ittri ta' San Pawl. L-awtur isemmi biss darba l-qawmien mill-imwiet ta' Kristu (13,20), u l-preżentazzjoni tat-tema tas-sacerdozju ta' Kristu hi unika fit-Testment il-ġdid. Minkejja dan hemm xi xebħ li ta' min jinnutah.
(1) Il-passjoni ta' Kristu hi preżentata taħt l-aspett ta' l-ubbidjenza volontarja f'Lhud 5,8 u 10,9 (cfr. Fil 2,8 u Rum 5,19); (2) l-Ittra ssemmi l-fatt li l-Liġi tat-Testment il-qadim issa spiccat u flokha daħlet il-Liġi l-ġdida, f'Lhud 7,11-19 u 10,1-10 (cfr. Gal 3,21-25; Rum 4,15; 5,20); (3) l-Ittra lil-Lhud issib fl-Ittri ta' San Pawl riferimenti espliċiti għat-tema principali tagħha (cfr. 1Kor 5,7; Rum 3,25; Ef 5,2), rigward l-aspett sagrifikali u sacerdotali tar-redenzjoni; (4) hemm rabtiet fil-Kristoloġija ta' l-Ittra lil-Lhud ma' dik fl-Ittri tal-priġunija ta' San Pawl: l-Iben bħala xbieha ta' Alla, li hu 'l fuq mill-anġli u s-setgħat, u li Ismu jiġi msebbaħ fuq kull isem.
Hu diffiċli li niddeterminaw bi preċiżjoni l-isem ta' l-awtur ta' l-Ittra. Hemm diversi ipotesi fost l-istudjużi: Luqa, Klement ta' Ruma, Barnaba, Apollo. Dan ta' l-aħħar jidher li hu l-aktar wieħed probabbli: kien Lhudi, irċieva edukazzjoni ellenistika f'Lixandra, kellu għarfien ta' l-Iskrittura (Atti 18,24-28; 1Kor 3,6).
Hemm ukoll dubji jekk din hix fil-fatt Ittra jew diskors. L-istil mhux dak epistolari, għax l-Ittra tibda bi prologu teoloġiku (1,1-4). Hemm donnu biljett epistolari fi tmiem l-Ittra (13,22-25) imma l-kumplament jidher li hu diskors magħmul lil komunità ta' insara li, b'xi mod, kienu midħla tar-reliġjon Lhudija (1,1 – 13,21).
Id-destinatarji wkoll hu diffiċli nkunu nafu min kienu. Awturi antiki jsostnu li d-destinatarji kienu insara ta' oriġini ebrajka li kienu jgħixu fil-

Palestina. Imma l-Grieg ta' l-Ittra juri li din mhix traduzzjoni, u għalhekk ma jistax ikun li hi inkitbet oriġinarjament bil-Lhudi. Li nistgħu ngħidu biss hi li d-destinatarji kienu midħla tar-riti Lhud fit-Tempju, imma wkoll li kienu nsara li kienu għaddejjin minn persekuzzjoni (10,35-36; 12,4.7).

Id-data tal-kompożizzjoni ta' l-Ittra tista' tiġi kalkulata b'mod diversi. Xi kummentaturi jridu li l-Ittra inkitbet f'data antika, qabel l-Ittri ta' Pawlu. Oħrajn jgħidu li nkitbet lejn tmiem is-seklu 1. Dawk li jattribwuha lil Klement ta' Ruma jqiegħdu d-data fis-sena 95. Oħrajn jiddatawha għal xi data qrib il-mewt ta' Pawlu, lejn is-sena 64, u l-fatt li l-Ittra ssemmi l-kult tat-Tempju ta' Ġerusalemm bħala xi ħaġa attwali jindika li inkitbet qabel is-sena 70, meta t-Tempju ġie meqrud. L-istruttura ta' l-Ittra hi importanti biex imbagħad iddaħħalna fit-tema principali ta' l-analiżi tagħna, jiġifieri s-sacerdozju ta' Kristu.

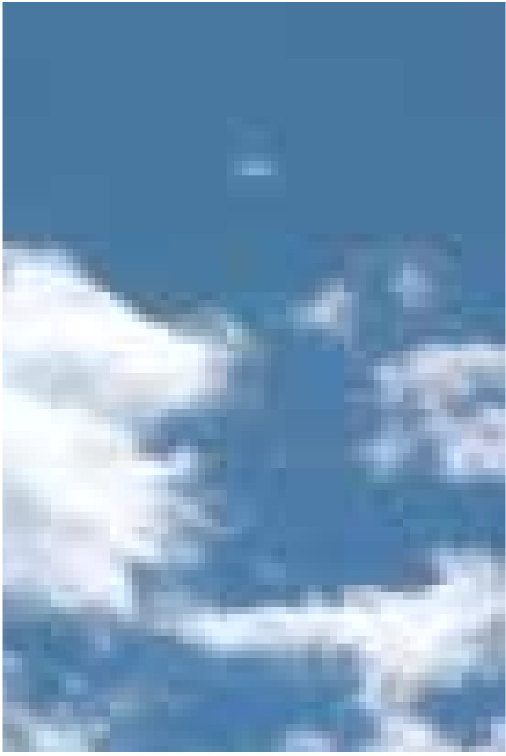

Il-Franġiskani huma l-Kustodji tas-Santwarji tal-Fidwa f'isem il-Knisja Kattolika. Ilhom preżenti mill-1217 fl-Art ta' Ġesù. Il-"Patrijiet tal-Ħabel", kif inhuma magħrufin il-Franġiskani fl-Art Imqaddsa, jgħinuk tagħmel pellegrinaġġ li ma tinsiehx. Jgħinuk tgħix il-paġni ta' l-Evanġelju fuq l-istess postijiet li seħħu, b'differenza.

Għax huma dawn il-postijiet jgħixu fihom. Jgħinuk tifhem ġrajjiet ta' storja u monumenti ta' arkeoloġija li huma stess ħarġuhom għad-dawl.

F'Malta l-Kummissarjat ta' l-Art Imqaddsa joffrilek dan is-servizz professjonali bil-pellegrinaġġi lejn l-Art Qaddisa li l-Papa Pawlu VI sejħilha "il-Ħames Evanġelju".

kummissarjat
ta' l-art imqaddsa

l-art imqaddsa

mal-franġiskani

19 April - 27 April
16 Mejju - 24 Mejju
30 Mejju - 7 Ġunju
18 Lulju - 26 Lulju
1 Awwissu - 9 Awwissu
29 Awwissu - 6 Settembru
12 Settembru - 20 Settembru

Art Imqaddsa u Sinai
02 Novembru - 12 Novembru

8, Triq Santa Luċija
Valletta, VLT 1188
21 24 22 54 tel
21 25 20 31 fax
comalt@ofm.org.mt

L-Art Imqaddsa mal-Franġiskani

ċempel: 21242254